

010222-1

Téměř celá dosavadní filosofie až donedávna počítala s tzv. absolutní pravdou, někdy dokonce s její „objektivitou“. Ale pravda nemůže být absolutní, tj. bez jakéhokoli vztahu. Tam, kde je možná pravda, je nutně možný také omyl (chyba, ale také lež). To věděl Spinoza, když prohlásil (nejméně dvakrát to napsal), že pravda je (posledním) kritériem sebe samé i omylu (index sui et falsi). S pravdou to je tedy tak, jako s „pravostí“ vůbec: tam, kde není možná ne-pravost, není možná ani pravost. – Pravda však se navíc vztahuje ke všemu vůbec a staví to do svého světla (resp. vrhá na to své světlo). Vztah pravdy k nepravdě, omylu a lži je tedy jen zvláštním případem jejího vztahu ke všemu danému, „skutečnému“, a to znamená m.j. také ke všem pokusům o pochopení a vyslovení, vyjádření „pravdy“. To nás nutně vede k respektu a vážnosti ve vztahu k reflexi: bez reflexe nemůžeme uskutečnit svou otevřenost – a víc: svou vědomou a záměrnou vydanost – pravdě.

(Písek, 010222-1.)